

Aan de leden van de
verenigde vergadering

V.V:	8 oktober 2008	2008.05818	Datum	24 juni 2008
Agendapuntnr.	8.8		Bijlagen	
Onderwerp	Kredietvoorstel ter ondersteuning ontwikkeling van Waterketensluiting glastuinbouw Overbuurtse Polder: AquaReUse			

1. Inleiding

Lozingen van nutriënten van glastuinbouwbedrijven dragen significant bij aan de waterkwaliteitsproblematiek. Door de glastuinbouwbedrijven is de laatste jaren veel geïnvesteerd in het milieu en nog steeds worden allerlei initiatieven genomen of wordt meegewerkt aan initiatieven om waterkwaliteitsdoelstellingen te realiseren. Op verschillende niveaus wordt hier aan gewerkt:

- vanaf 2010 worden in het Besluit glastuinbouw lozingsnormen voor stikstof en fosfor voor substraatteeltbedrijven opgenomen en daarmee wettelijk verankerd;
- bedrijven worden aangesloten op de riolering;
- bedrijven werken individueel aan het verminderen van lozingen van nutriënten;
- bedrijven werken collectief aan het verminderen van lozingen van nutriënten.

Tot deze laatste categorie initiatieven behoort de ontwikkeling van AquaReUse. Dit betreft een installatie die afvalwater van glastuinbouwbedrijven zuivert zodat 75% van het afvalwater weer kan worden ingezet als gietwater op de bedrijven. In de Overbuurtse Polder in Bleiswijk in de gemeente Lansingerland zal 85 ha. glastuinbouwoppervlak gebruik gaan maken van deze installatie, waardoor de lozingen van nutriënten op de riolering afnemen. Tegelijkertijd worden de bedrijven onafhankelijk van het gebruik van grondwater.

In het Waterbeheersplan 2007-2010 is aangegeven dat HHSK wil meewerken aan de realisatie van AquaReUse. Hier is met de samenwerkingspartners invulling aan gegeven.

AquaReUse is een innovatieve ontwikkeling waarbij, voor het eerst op een dergelijke grote schaal, bedrijfsafvalwater geschikt wordt gemaakt als gietwater en daarmee een duurzame oplossing biedt voor de waterproblematiek bij glastuinbouwbedrijven in brede zin. Het initiatief bevordert doelmatig hergebruik van water op de bedrijven, is een oplossing voor het toekomstig dreigend watertekort bij glastuinbouwbedrijven, voorkomt het gebruik van grondwater en voorkomt ook verhoging van de zuiveringskosten op de AWZI Kortenoord. Het is een voorbeeldproject in Nederland. Nog nergens in Nederland is een dergelijk initiatief ontwikkeld. De techniek kan bij de ontwikkeling van nieuwe glastuinbouwgebieden elders in Nederland worden toegepast, bijvoorbeeld ook in de Zuidplaspolder.

Bedrijfsleven en de overheid werken nauw samen om AquaReUse te ontwikkelen. De volgende organisaties zijn betrokken: Glastuinbouwontwikkelingsmaatschappij Overbuurtse Polder (GOP)¹, eigenaren van de betrokken glastuinbouwbedrijven, gemeente Lansingerland,

¹ In de Glastuinbouwontwikkelingsmaatschappij Overbuurtse Polders nemen de volgende partijen deel: Provincie Zuid-Holland, Gemeente Lansingerland en Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector b.v. (dochter van Bank Nederlandse Gemeenten)

Provincie Zuid-Holland, particulieren bedrijven, Kennisalliantie Zuid-Holland, Milieu Stimuleringsfonds en HHSK.

De totale kosten voor de ontwikkeling van de installatie zijn begroot op ca. € 1,3 miljoen (inclusief communicatie en demonstratie). Uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES), dat wordt gevoed met aardgasbaten, is € 550.000,- subsidie verleend voor de ontwikkeling van AquaReUse. Voor de rest van de investering worden bijdragen gezocht bij de hierboven genoemde organisaties.

2. Voorstel

Wij stellen u voor een krediet, groot € 110.000,-, beschikbaar te stellen voor het mede ontwikkelen van de AquaReUse-installatie. Dit bedrag bestaat uit een bijdrage van € 100.000,- voor onderzoek en realisatie en € 10.000,- garantstelling bij mogelijke overschrijdingen van het budget bij aanbesteding.

Het betreft een bijdrage ter stimulering van de ontwikkeling van een innovatieve en duurzame oplossing voor de waterproblematiek van glastuinbouwbedrijven.

3. Achtergrondinformatie

Bijdragen van de verschillende organisaties

Organisatie	Bijdrage (€)
Fonds Economische Structuurversterking (FES-subsidie)	550.050,-
HHSK	100.000,-
Provincie Zuid-Holland	200.000,-
GOP	150.000,-
Milieu Stimuleringsfonds	21.000,-
Kennisalliantie Zuid-Holland (vertegenwoordigt kennisinstellingen en bedrijven w.o. AquaTerraNova, Priva, Waterblock)	103.500,-
Totale bijdragen	1.124.550,-

In de begroting is voor ca. € 140.000,- nog geen dekking gevonden. De projectmanager werkt een voorstel uit voor aanvullende financiering, ondermeer vanuit het Productschap Tuinbouw en de Kennisalliantie Zuid-Holland.

Garantstelling bij mogelijke overschrijdingen van budget bij aanbesteding

Organisatie	10 % van de bijdrage per organisatie (€)
HHSK	10.000,-
Provincie Zuid-Holland	20.000,-
GOP	15.000,-
Kennisalliantie Zuid-Holland	10.350,-
Totaal	55.350,-

Voordelen van AquaReUse

Het AquaReUse-concept voorziet erin dat 75% van het bedrijfsafvalwater geschikt wordt gemaakt voor hergebruik op de bedrijven. Een reststroom van 25% wordt nog op de riolering geloosd. AquaReUse heeft voor HHSK de volgende voordelen:

- Door het lokaal zuiveren van afvalwater, in combinatie met een bronaanpak, wordt minder nitraat- en fosfaatrijk afvalwater van de glastuinbouwbedrijven afgevoerd naar de AWZI Kortenoord. Een deel van het nitraat (50%) wordt in de lokale zuivering afgebroken en dit is belangrijk voor het in stand houden van de biologische

defosfatering op de AWZI. Biologisch defosfateren is veel goedkoper dan chemisch defosfateren.

- Door lokaal zuiveren wordt de afvoer van fosfaat naar de AWZI met 50% beperkt.
- Vermindering van de zogenaamde 'dun water problematiek'. Doordat in het afvalwater van glastuinbouwbedrijven slechts opgeloste nutriënten voorkomen en geen koolstofbron wordt dit afvalwater aangemerkt als 'dun water'. Een teveel aan dun water vermindert de efficiëntie van de zuivering.
- Door de behandeling van een geconcentreerde afvalwaterstroom van glastuinbouwbedrijven ontstaat de mogelijkheid voor verwijdering van gewasbeschermingsmiddelen. Op termijn zou hiervoor een aanvullende zuiveringsstap geïnstalleerd kunnen worden. Dit is nog niet opgenomen in het voorliggende projectplan.

Voor de Provincie Zuid-Holland is het belangrijk dat deze installatie het gebruik van grondwater beperkt. De provincie wil de lozingen van brijn in de bodem in 2013 verbieden. Brijn is het restproduct dat vrijkomt als grondwater wordt ontzout om te kunnen worden gebruikt als gietwater. De afvalwaterstroom brijn wordt nu geloosd in de bodem. Door gebruik te maken van AquaReUse, en daarmee een groter hergebruik van het afvalwater te realiseren, beschikken de bedrijven over voldoende gietwater en zijn ze niet meer afhankelijk van grondwater.

Voor de glastuinbouwbedrijven draagt het groter hergebruik van afvalwater bij aan een oplossing voor het gietwatertekort dat op termijn wordt verwacht. Het gebruik van grondwater wordt door de provincie beperkt, door klimaatverandering zijn ernstige tijdelijke watertekorten te verwachten en tegelijkertijd neemt door verdergaande intensivering van de productie de watervraag toe. Er zijn nu al glastuinbouwbedrijven die meer water gebruiken dan dat er regen valt. Door AquaReUse wordt een groot deel van het afvalwater geschikt gemaakt voor hergebruik en daarmee de gietwatervoorziening veilig gesteld.

Nitraattoevoer op AWZI Kortenoord

De komende tijd worden alle (bestaande) glastuinbouwbedrijven op de riolering aangesloten. Hierdoor zal de aanvoer van nutriënten op de AWZI toenemen. Vooral door de verhoogde aanvoer van nitraat kan de huidige biologische defosfatering (die wordt ondersteund door beperkte chemicaliëndosering) onder druk komen te staan en moet mogelijk worden omgeschakeld naar chemische defosfatering. De kosten van chemische defosfatering zijn echter een factor 9 hoger dan biologische defosfatering. Beperking van de hoeveelheid nitraat naar de Awzi Kortenoord door realisatie van AquaReUse is daarom gewenst.

Exploitatie en onderhoud van AquaReUse

De bijdrage van de verschillende partijen, waaronder HHSK, is bedoeld voor de ontwikkeling van de technische installatie. De verwachting is dat de vereniging van eigenaren van de betrokken glastuinbouwbedrijven de installatie gaan exploiteren en onderhouden. Exploitatie en onderhoud maken daarmee geen deel uit van de projectbegroting, maar dit zal worden bekostigd door de afnemers van het gietwater. De exploitatie van AquaReUse is voor HHSK, maar ook voor de andere partijen, een belangrijk onderwerp. Partijen hebben vastgelegd dat het definitieve besluit over doorzetten van bouw van AquaReUse afhankelijk is van de exploitatiecontracten. Dit is vastgelegd in het Masterplan dat integraal deel uit maakt van de Intentieovereenkomst die de deelnemende partijen op 16 september 2008 hebben ondertekend.

4. Motivering voorstel

Overheden en bedrijfsleven werken in dit project intensief samen en zijn voor de uiteindelijke realisatie van elkaar afhankelijk. Het betreft een voorbeeldproject waarbij de verschillende investeerders willen aantonen dat de waterproblematiek in brede zin door samenwerking kan worden opgelost.

5. Gevolgen/consequenties

Financieel

Het krediet bestaat uit een investeringkrediet, groot € 100.000,- en een garantstelling, groot € 10.000,-, voor het geval dat er na aanbesteding budgetoverschrijdingen plaatsvinden. Ook de provincie, de GOP en de Kennisalliantie Zuid-Holland stellen zich voor ieder 10% van hun bijdrage bij voorbaat garant om (beperkte) overschrijdingen van het budget te kunnen opvangen.

De bijdrage is opgenomen in de begroting en kan worden betaald uit het Investeringsprogramma 2008-2012, Waterbeheersplan 2007-2010, nr. 17 maatregelen onderhoudsmanagement beleidsplan Zuiveringsbeheer.

Personeel

Geen personele consequenties. De werkzaamheden kunnen binnen de bestaande formatie worden uitgevoerd.

Juridisch

Subsidie kan door het hoogheemraadschap worden verstrekt op basis van art. 27, lid 1d, van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren. Dit artikel bepaalt dat een waterkwaliteitsbeheerder subsidie kan verstrekken om een stijging van het tarief van de heffing zoveel mogelijk te voorkomen. AquaReUse is gericht op beperking van de aanvoer van afvalwater naar de AWZI. Deze beperking van de aanvoer van afvalwater van glastuinbouwbedrijven heeft tot gevolg dat biologische defosfatering in stand blijft en draagt bij aan het voorkomen van een verhoging van de zuiveringskosten.

Risico's

Zoals hierboven en in paragraaf 8 nader is beschreven zijn een aantal beslismomenten bepaald over het voortzetten van de ontwikkeling van AquaReUse. De deelnemende partijen hebben vastgelegd dat bij tussentijdse beëindiging van het project, alle partijen naar rato bijdragen in de kosten die tot dan toe zijn gemaakt. HHSK draagt ca. 8% bij in de ontwikkelingskosten en zal in datzelfde percentage bijdragen in de gemaakte kosten.

Een eventuele tussentijdse terugtrekking van één van de partijen kan belangrijke consequenties hebben voor de gehele uitvoering. Doordat alle partijen op een andere manier bijdragen in de ontwikkelingskosten heeft het uittreden van een partij steeds weer andere consequenties en moeilijk op voorhand worden vastgelegd. Tussen de partijen is overeengekomen dat de voorwaarden voor uittreding worden bepaald als het verzoek zich voordoet en dat in geval van meningsverschillen bemiddeld zal worden door een onafhankelijke derde partij of geschillencommissie.

6. Aspecten voor de omgeving, communicatie en wijze van publiceren

AquaReUse is een voorbeeldproject. Het is belangrijk dat alle belanghebbenden kennis nemen van deze innovatieve ontwikkeling. In de projectbegroting van AquaReUse is daarom bijna € 100.000,- opgenomen voor communicatie en demonstratie. Wageningen UR glastuinbouw, Kennisalliantie Zuid-Holland en het Milieu Stimuleringsfonds nemen een deel van de kosten voor communicatie en demonstratie op zich. Voor een aanvullend deel worden nog fondsen geworven.

7. Verdere aanpak, procedure, planning

In bijzijn van de minister van Landbouw, mevrouw G. Verburg, is op 12 juli 2008 een Intentieovereenkomst voor samenwerking door alle partijen ondertekend. Na het beschikbaar stellen van het krediet kan worden begonnen met het predesign-onderzoek ter voorbereiding van de realisatie.

Tegelijkertijd wordt onderzoek verricht hoe de installatie het best geëxploiteerd kan worden: door de betrokken bedrijven of door een onafhankelijke exploitant. In de exploitatie van de installatie zal HHSK geen rol spelen.

8. Evaluatie

In het ontwikkelingstraject van AquaReUse zijn evaluaties en duidelijk beslismomenten ingebouwd of de ontwikkeling kan worden voortgezet. Afhankelijk van de uitkomsten van de verschillende onderzoeken en de afspraken met betrekking tot de exploitatie van de installatie wordt besloten om AquaReUse daadwerkelijk te bouwen of de ontwikkeling te staken.

Voor de evaluatie van de effectiviteit en efficiëntie van AquaReUse is het belangrijk dat er een meetprogramma wordt opgezet. Aan de hand van de meetresultaten worden de prestaties van de installatie geëvalueerd.

Dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

secretaris-directeur,

M.J.H. van Kuijk

dijkgraaf,

mr. J.H. Oosters